

Sententia de Motu aeterno, & in ipsa materiæ naturâ inhærente, eventit, 173 & seqq. Motum ab auctore aliquo à Materiâ diverso afflari materiæ debere, concludit Poëta, 174 & seqq. Motus continua fuit est mutatio, 179. A mente solâ petenda est Motus causa, 191 & seqq. Mens Motus causa materiam necessariò prævertit, 206. Motus animalium omnes mechanice fieri posse indicat Poëta, 254 & seqq. Belluarum Motus ex eadem causa nasci posse, ac Motus nostros spontaneos, vel non spontaneos, contendit, 259 & seqq. Per solas Motus leges, animalium generatio explicari non potest, 299 & seqq.

Mulorum infecunditatis causa, 327 & seqq.

Mundi totius machinam, quâ formâ constet, & quomodo regatur, dicendum proponit Poëta, 349 & seqq. Quintum hortat ad inquirendam Mundi causam, 350. Exponit breviter tria de Mundo systemata, 352 & seqq. Tria hæc parem vim habere dicit ad asserendum supremum Artificem, 354 & seq. se tamen amore veritatis Copernici opinionem defensurum, 355. Copernicanum systema adversus Ptolemaicum propugnat, ibid. & seqq. Affert Kepleri regulam, cui adversari sistema Ptolemaicum, Copernicanum vero consentire demonstrat, 366 & seqq. Causam diversitatis motuum coelestium, Solis in centro vertiginem, variorum Vorticis inter se libramen explicat, 368 & seqq. Proponit eas conjecturas quas tertius Cartesianum, de periheliis & apheliis Planetarum, eorumque variâ à Sole distantia, 372 & seqq. Terræ circa proprium centrum rotationem, tum tertium ejus motum, quo Stellæ magnum 26000 annorum orbem conficere

videntur explanat, 375 & seqq. Varias de Cometiis profert conjecturas, 378 & seqq. Cur Planetæ diversâ velocitate diurnum orbem conficiant, cur Terra axis inclinetur, item æquinoctiorum, solstitiorum, quatuor anni tempestatum rationem signatim exponit, 380 & seqq. Terræ proprium vorticem, Lunæ cursum, Solis & Lunæ eclipses, explicat, 389 & seqq. Hæc omnia investigasse si magna sit artis, fecisse quanto sit majoris concludit, 392 & seq. De iis quæ Terrâ Marique continentur, differere sibi proponit, 397 & seqq. Mundum à Mente supremâ factum esse ostendit, 399 & seqq. Mundi auctorem ex ipso aspectu Natura fatetur, 401 & seq. Mundi auctor probatur ex ipsius Lunæ constanti motu & mirâ proportione, 402 & seqq. ex imbrum fluviorumque fecunditate, 404 & seqq. ex certis anni tempestatum vicibus, 406. Exinde ostendit Poëta, non à casu, sed à Deo petendam esse mirabilem tam multiplicis fabricæ industriam, ib. & seq. Mundi causa, non fatum, sed Dei voluntas, 412 & seqq. Proponit ea quæ ab Atheis objici solent: Mundum debere esse aeternum; multa esse in Mundi opere vita, 414 & seq. Respondet Mundum per se non esse, sed à Deo creatum, cum voluit, ac se propter, 417 & seqq. ea quæ in Mundo mendoza videntur, haud sine causâ ita constituta esse, 423 & seqq. Temeritatis esse carpere singula, dum universa se bellè habent, 424 & seqq.

N.

NATURA. Per Naturam ad Naturæ principium surgendum est, 87 & seq. Natura, nisi hoc nomine, Deus intelligatur, rerum artifex esse non potest, 399 & seqq.

Mundi auctorem ex ipso aspectu Natura fatetur, 401 & seq.

Neutoni laus, 75. Vacuum ejus refellitur, 74 & seqq. Refellitur gravitas Neutonianæ in attractu polita, 161 & seqq. Cartesiana sententia de Motu cum sententiâ Neutonianâ comparatur, 165 & seqq.

Numerus. Spatiū cum Numero & Tempore comparatur, 56 & seqq. Tria hæc mera nomina sunt, & aspectus rerum, non res, ibid. Quidquid à Numero incipit, in Numerum definit, 96.

Q.

QUADRUPEDUM mira structura, 283 & seqq.

R.

OCEANUS æstus reciprocus, 405.

P.

PHILOLAI neglecta doctrina Copernici studio rediviva, 351. *Piscium* mira structura, 282 & seq. *Planetae.* Proponit Vates eas conjecturas quas fert sistema Cartesianum de periheliis & apheliis Planatarum, eorumque variâ à Sole distantia, 372 & seqq. Cur diversâ velocitate diurnum orbem conficiant, 380 & seqq.

Plantæ. Probat ab absurdo Poëta, non magis belluis animam concedendam esse, quam plantis plurimis, 247 & seqq. Exponit cur plantæ quædam ex ramo aut radice repulgent, 341 & seq. cur infestatione fecundentur, 342 & seq. Ex feminibus oriri eas ipsas, quæ sponte suâ ac temerè oriri videntur, 343.

Platonis laus, 88.

Panæ lontibus semper sunt, sed interdum feræ, 422 & seqq.

Ptolemaeus, Astronomiæ studio celebris. Hujus de Mundo sistema breviter exponit, 352 & seq. Copernicanum systema adversus Ptolemaicum propugnat Poëta, 355 & seqq. Ptolemaicum sistema instantiū impugnat, 360 & seqq. Kepleri regulam affert, cui adversari sistema Ptolemaicum, Copernicanum verò consentire demonstrat, 366 & seqq.

Pythagoræ laus, 88.

Q.

RATIONIS frenum Voluptati se injecisse frustra jactat Epicureus, quod inane vanumque putari ipse jubet, 16 & seq. Si Ratio moribus præfit, fit Voluptatis dominatrix; si Voluptas, fit Rationis domina, 18 & seq. Rationis lege peremptâ, nil justi, nil veri permanet usquam, 22 & seq. Impietas solâ vi Rationis devicta cadit, 168. Ratio sensu judex est, non serva, 246. Ratione prior stat Rationis regula, 408 & seqq. Rationis magistrum esse, non Voluptatem, sed Naturam, hoc est, Dei ipsius Mentem, ostendit Poëta, 411 & seqq.

Religio. Epicuri institutum de subvertendâ Religione, & unicè colendâ Voluptate, libidini quidem est amicum ac sceleribus; at moribus, humanæ societati, virtuti & rationi infestum, 7 & seqq. Gaudienti vitii asperima est Religio, non virtutis amanti, 21. Eversâ Religione, eventit simul regula, non solum Virtutis, sed etiam Veritatis, 22 & seqq. Quanta in mortale genus conferat bona Religionis amor, 28. Cum nil Religionis amore sit utilius, nil commentis Epicuri pejus, vincere debet Religio, 29 & seqq. Iphigenia

mortem, non suasit Religio vera, sed cæca supersticio, 31 & seq. Religionis amantem, dulcia non emolliunt, aspera non frangunt, 35. Qui sincerè Religionem colunt, puram habent frustaque aliis quefitam, voluptatem, 36 & seq. in hac etiam vita, Epicureo beatiores sunt, 37 & seq. post hanc vitam, etiam si fallerentur, nullas erroris darent poenas, 39. Nil Epicureo suadet dimittendum Religio, nisi quæ ipse potitus plerumque fastidit, 38. Quantum præstet Religionis amor, Voluptatis servitio, 39 & seq. Religionem non ex arte politica natam probat Poëta, 427 & seq. Deum esse, animam verò esse immortalem, hæc duo esse verae Religionis fundamenta, 436.

Revelatio. Ad revelata veritatis indagationem adhortatio, 436.

S.

SARDANAPALI miser exitus, 35.

Semina. Ad demonstrandam divini Artificis manum, ab animalibus ad semina progradientur Poëta, 289 & seq. Probat feminam, casu nec fieri, nec fecundari posse, 297 & seqq. Animantium primum semen, nec à seipso, nec casu factum esse demonstrat, 318 & seq. ergo à mente aliquâ summè peritâ, & æternâ, procreatū esse, 319 & seq. Ex constanti generationum similitudine, earumque arte eximiâ, probat, semina nisi à causâ providâ, communia, validâ & æternâ, formari non potuisse, 320 & seqq. Semina omnia animalium cujusque generis in primo animali conclusa fuisse probat, 323 & seqq. Innatum animalibus semen, 330 & seqq. in eoque tuendo Providentia diligentiam ostendit, 333 & seqq. Supra fidem non esse

tantum seminum numerum tantulò spatio contineri, demonstrat exemplo florum ac plantarum, 335 & seq. In cunctis vegetabilibus generis sui semina infunt, 336 & seq. Suos esse in seminibus foetus, sua in foetibus semina probat Poëta, 339 & seqq. Exponit cur sine solito semine plantæ quædam ex ramo aut radice repellulent, vel insitione fecundentur, 341 & seqq. Ex seminibus oriri eas ipsas quæ sponte sua, ac temere oriri videntur, 343.

Senfus. An brutis concedi possit sensus à mente sejunctus, 265 & seqq. Epicureus, dum sensum concedit brutis, plus quam putaverat, concedit, 267 & seq. Solvit Poëta id quod objicitur, inutilia fore brutis sensuum organa, si sensu bruta careant, 277 & seq.

Sinæ. Quod apud Sinas fama quodam refert nullo mercedis amore virtutem colere, non tamen est aliquâ sine Religione, speciosa hæc mora regula, 17.

Solem inter Planetas ponit Ptolemæus, Terram in Mundi centro, 352. In centro Solem, Terram inter Planetas ponit Copernicus, 353. Solem, non Terram, moveri existimavit Ticho; at Soli Terræque comites distribuit Planetas, 354. Rursum de Sole, ex mente Copernici, tractat Poëta, 357 & seqq. Solis in centro vertiginem explicat, 371. Explicat Solis & Lunæ eclipses, 392.

Spatium cum Numero & Tempore comparatur, 56. & seqq. Tria hæc mera nomina sunt, & aspectus rerum, non res, ibid. Spatiū nihil est, nisi corporis ipsa mensura, 62. Nil refert Spatiū immobile ponit, 63 & seq. Si destruantur res, Spatiū simul destruetur, 66. & seq. Vide *Inane*.

Spinosa

Spinosa, omnigeni Dei fabricator. Absurdam esse ejus unitatem ostendit Poëta, 114 & seqq. Sententia ejus de Motu æterno, & in ipsâ Materiæ naturâ inhærente, evertitur, 173 & seqq. Sententia ejus de Mente refellitur, 218 & seqq. *Sterilitatis & fecunditatis terræ cauæ*, 337 & seqq.

Supersticio & impietas per inanæ fabulas sese pariter protegunt, 292.

T.

TEMPUS. Spatiū cum Numero & Tempore comparantur, 56 & seqq. Tria hæc mera nomina sunt, & aspectus rerum, non res, ibid.

Terram in Mundi centro ponit Ptolemæus, Solem inter Planetas, 352. Terram inter Planetas, in centro Solem, ponit Copernicus, 353. Solem, non Terram, moveri existimavit Ticho; at Soli Terræque comites distribuit Planetas, 354. Terræ circa proprium centrum rotationem, tertiumque ejus motum, quo Stellæ magnum 26000 annorum orbem confidere videntur, explanat Poëta, 375 & seqq. Cur Terræ axis inclinetur, 382 & seq. Terræ proprium Vorticem explicat, 389 & seq. De iis quæ Terræ Marique continentur, differere sibi proponit, 397 & seq.

Ticho, Astronomiæ studio celebris Hujus de Mundo sistema breviter exponit, 354.

V.

VACUUM. Vide *Inane*.
Vegetabilia. In cunctis vegetabilibus generis sui semina infunt, 336. & seq.

Veritas. Rationis lege perempta,

nihil amplius verum esse necesse est, 22 & seq. Veri & Justi certam esse regulam ostendit Poëta, 407 & seq. Veri & Justi regulam Mente nostrâ priorem esse, 408 & seqq. Veri & Justi magistrum esse natum, hoc est, Dei ipsius mentem, 412. Ad revelata veritatis indagationem adhortatio, 436.

Virtus. Epicurus non in Virtute Voluptatem, sed in Voluptate Virtutem ponit, 19 & seq. Quæ sit Virtus, 20. Frustra Epicurus voce tenus Virtutem laudat, quam re ipsâ evertit, ibid. & seq. Gaudienti vitiis asperrima est Religio, non Virtutis amanti, 21. Eversâ Religione, evertitur simul Veritatis regula, 22. Eversâ Virtutis regulâ, evertitur simul regula Veritatis, ib. & seq. Ad Virtutem adhortatio, 434. *Unitas* Spinose absurdâ esse ostenditur, 114 & seq.

Voluptas. Epicuri institutum de subvertendâ Religione, & unicè colendâ Voluptate, libidini quidem est amicum ac sceleribus; at moribus, humanæ societati, virtuti & rationi infestum, 7 & seqq. Demto Numinis, nil supereft quod contineat hominem Voluptati deditum, 8 & seq. Nullus pudor continet hominem Voluptati deditum, qui nil umquam se peccasse putat, 9. Voluptatem sequitur germana Tyrannis, 10. Voluptate victâ, torqueretur Voluptati deditus, delectatur Religionis amans: vincente autem Voluptate, porta datur flagitio, 11. Si cui maestanda Voluptas, est maestanda Deo, 12. Plurima non ulli obnoxia legum patruntur crimina, in quæ omnia, si aberit Deus ultor, proruet homo Voluptati deditus, 13. Quemque trahit sua Voluptas, quam si quisque sequi debeat, fas est quodcumque lubebit, 15 & seq.

F f

seq. Frustra Rationis frenum Voluptati se injecisse jactat Epicureus, quod inane vanumque putari ipse juber, 16 & seq. Si Ratio moribus praesit, fit Voluptatis domitrix; si Voluptas, fit Rationis domina, 18 & seq. Epicurus non in Virtute Voluptatem, sed in Voluptate Virtutem ponit, 19 & seq. Si jus fasque Voluptati frenandae necessarium fuit, hinc patet quam per se exitiosa sit Voluptas, 25. Homo Voluptati datus toti sit inutilis orbi, 27. Sum-

mum quidem bonorum est Voluptas; modò scilicet inde petatur, unde petenda est, 36. Ad sinceros divinæ mercedis amantes pura frustraque aliis quaesita venit Voluptas, ibid & seq. Quantum præstet Religionis amor, Voluptatis servitio, 39 & seq. Rationis magistram esse, non Voluptatem, sed naturam, hoc est, Dei ipsius mentem ostendit Poëta, 412.

Vorticum variorum quibus constat Mundi compago, inter se libramen, explicat Poëta, 371 & seq.

2 le vol.

